

Anmälan mot Polismyndigheten i Stockholms län för långsam handläggning av en förundersökning

Anmälan

I en anmälan, som kom in till JO den 13 juni 2005, framförde SEKO Pendelklubben kritik mot Polismyndighetens i Stockholms län, City polismästardistrikt, handläggning av en förundersökning. Av anmälan framgick bl.a. följande. Den 26 september 2001 gjordes en polisanmälan om förskingring avseende cirka 250 000 kronor. Förundersökningen lades ned av polismyndigheten den 28 februari 2005 med motiveringen "Brott preskriberat".

Utredning

Polismyndighetens handlingar i ärendet K238959-01 fordrades in och granskades.

Ärendet remitterades till polismyndigheten för upplysningar och yttrande över handläggningen av ärendet. Polismyndigheten kom in med ett remissvar jämte yttrande från polismästaren AA.

AA anförde bl.a. följande. Förundersökning inleddes samma dag som anmälan kom in i september 2001. Någon egentlig utredning kunde trots det inte påbörjas eftersom det bedömdes finnas andra ärenden som var mer prioriterade.

Polismyndigheten

Bakgrund

Organisationen SEKO pendelklubben vid citypendeln i Stockholm har i en polis-anmälan den 26 september 2001 anmält den tidigare klubbstyrelsen för förskingring. De brottsliga handlingarna har enligt anmälaren skett under perioden 1997 till februari 2000. Gärningsmännen skall enligt polisanmälan bl.a. ha raderat bokföring, förskingrat kontanta medel och teknikutrustning. Värdet på det förskingrade uppgår enligt brottsanmälan till minst 250.000 kronor. SEKO anser att polisen inte fullgjort sin uppgift att utreda aktuellt ärende.

Rättslig reglering

I 23 kap. rättegångsbalken (RB) finns grundläggande bestämmelser om förundersökning. Förundersökningen skall bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger (skyndsamhetsprincipen). Finns det inte längre skäl att fullfölja en förundersökning skall den läggas ned (4 § andra stycket). Den så kallade skynd-

samhetsprincipen har tillkommit både i den enskildes och i det allmännas intresse. För den enskilde är det viktigt att slippa sväva i ovisshet om frågan kommer att prövas av domstol eller ej. En effektiv utredning ligger i det allmännas intresse eftersom möjligheterna att klara upp brottet i normalfallet är större i nära anslutning till brottstillfället. Exempelvis finns risk för att bevisningen försämrans ju längre tiden går. Vidare är det av vikt att det straff som eventuellt utdöms följer snarast efter brottet. Se bl.a. kommentaren till rättegångsbalken (Gullnäs m.fl. s. 23:27).

Av förundersökningskungörelsen (1947:948) framgår att förundersökningsledaren har ansvar för förundersökningen i dess helhet. Han eller hon skall se till att förundersökningen bedrivs effektivt och att den enskildes rättssäkerhetsintressen tas till vara.

Bedömning

Förundersökningen inleddes samma dag som anmälan togs upp. I samband med anmälningsupptagningen togs bl.a. två pärmar i beslag men därefter har inte några egentliga utredningsåtgärder företagits. Den uteblivna handläggningen av ärendet har lett till att ärendet preskriberats.

Anledningen till varför aktuellt ärende legat obearbetat är enligt City polismästardistrikt att man tvingats prioritera. Ärenden där man haft frihetsberövade personer, unga förstagångsbrottslingar, höga belopp jämfört med målsägandens ekonomiska ställning och ärenden med seriebrottslighet har prioriterats varmed andra lagts åt sidan. Verksamheten vid bedrägerigruppen inom City polismästardistrikt har under den senaste tiden varit föremål för en total översyn. Det har också tidigare skett en viss personalförstärkning till bedrägerigruppen. Detta tillsammans med förändrade handlägningsrutiner har fått till följd att antalet ärenden kunnat minska från 2753 den 30 juni 2004 till 1230 den 30 juni 2005. Av de ärenden som nu finns på bedrägerigruppen är omkring 550 ärenden utlagda på handläggare och är föremål för olika utredningsåtgärder. På länspolismästarens uppdrag har också en översyn av hela bedrägeriverksamheten påbörjats. Inriktningen är att koncentrera bedrägeriutredningarna till färre enheter i Stockholms län för att få en effektivare och bättre verksamhet. Detta tillsammans med de åtgärder som tidigare vidtagits i City polismästardistrikt bör leda till att distriktet efterhand kan minska antalet öppna ärenden ytterligare.

Polismyndigheten beklagar, i likhet med distriktet, att ärendet kommit att bli liggande oprioriterat så länge att det hunnit bli preskriberat. Kriminalchefen för City polismästardistrikt har tillsammans med chefen för utredningsroteln påbörjat åtgärder för att undvika liknande situationer i framtiden.

SEKO Pendelklubben bereddes tillfälle att kommentera remissvaret men hördes inte av.

Bedömning

En förundersökning skall bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger. Finns det inte längre skäl att fullfölja en förundersökning skall den läggas ned (23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken).

Utredningen ger vid handen att det aktuella ärendet låg obearbetat i nästan tre och ett halvt år. Detta medförde att brottet kom att preskriberas innan beslut i åtalsfrågan kunde fattas. Polismyndigheten har som förklaring till den långa handläggningstiden hänvisat till att man tvingats prioritera andra ärenden, bl.a. ärenden med frihetsberövade personer.

JO har under de senaste åren i ett stort antal ärenden kunnat konstatera att den brottsutredande verksamheten uppvisar allvarliga brister och att handläggnings- tiderna i åtskilliga fall inte står i överensstämmelse med det skyndsamhetskrav som

uttalas i rättegångsbalken. Jag är således väl medveten om att arbetssituationen inom polisväsendet är ansträngd och att man därför måste prioritera vissa ärenden framför andra. Även med beaktande av detta är det emellertid självfallet helt oacceptabelt att ett ärende ligger obearbetat under så lång tid som nu varit fallet.

JO har också tidigare kritiserat City polismästardistrikt för långsam handläggning av bedrägeriärenden (se t.ex. dnr 31-2003, beslut den 23 maj 2003 och dnr 505-2004, beslut den 18 maj 2004).

Polismyndigheten har i sitt remissvar förklarat att under den senaste tiden har verksamheten vid bedrägerigruppen inom City polismästardistrikt varit föremål för en total översyn. Vidare pågår, på länspolismästarens uppdrag, även en översyn av hela utredningsverksamheten rörande bedrägeriärenden inom myndigheten. Av remissvaret framgår att situationen vid bedrägerigruppen har förbättrats och att antalet öppna ärenden bör kunna minska ytterligare.

Jag utgår från att de vidtagna och de planerade åtgärderna kommer att medföra att utredningsverksamheten kan bedrivas på ett effektivt och rättssäkert sätt och att polismyndigheten i annat fall vidtar ytterligare kraftfulla åtgärder för att förhindra en upprepning av det nu inträffade.

Det kan sammanfattningsvis konstateras att det finns anledning att rikta allvarlig kritik mot polismyndigheten för den uteblivna handläggningen av den aktuella förundersökningen.